

Привредно - културне
Матике
за Сјев. Далмацију

Привредно-културне
Матике
за Сјев. Далмацију

Годишња претплата за нашу државу 40 дин., за Америку
2 долара, а за остало иностранство 80 дин.
Чланови Матике добивају лист бесплатно!
Примјерак 1 дин.

Шибеник, 28 Јула 1932.
БРОЈ 129. ГОДИНА IV.

Власник «Привредно-културна Матика за Сјев. Далмацију»
Уређује Секретаријат Матике.
Телефон бр. 63. — Број чек. рачуна 38.242.

Са Видовдана на Косову

Као сваке године, тако и ове године на Видовдан наш народ дошао је на Косово, да учествује на заједничкој свечаности. Ове године Видовданска слава ипак је много различитија и величанствена него првих неколико година и ако она носи у души оно што и у почетку. Иако је нашем народу ова година тежа него и једва до сада са економске стране, он је ипак показао колико поштује и воли своју заједничку славу — свој Видовдан, који веже све братске душе у једну душу, који подиже и храбри народна срца и који му улијева у душу наду, да ће једном постати оно што треба и мора да постане.

Захваљујући нашој Привредно-културној матици на њеном раду, овогодишњи Видовдан био је одлично прослављен и од народа и интелегенције.

Сеоске соколске чете први су пут заједнички наступиле на нашем Косову и оне су на народ учиниле најбољи утисак. Кроз наше сеоске соколе могла се је најбоље огледати способност, вредноћа, одважност, љепота, јунаштво и полет нашега народа. Сви су соколи били на око једнаци: витка стаса, румена образа, плећа јака у сваког јунака; у сваког је снага Мар. Краљевића и јуначко срце Обилића, а брзина Реље Крилатога. Сваки се је соко на игралишту држао храбро и достојанствено, као да је дошао на бој, Косово. Сваки се је соко натјецао да буде бољи од бољег; да отскочи скоком јуначкијем, да одбаци камена срамена, да утече трком ајдучкијем, да уз коноп стигне вјеревцу! Сваки је показао, да није соко само у униформи, него у души и срцу својем. Ми се надамо, да ће наши сељачки соколи бити исто тако храбри и одважни у борби за културно и економско подизање села.

Затим два народна гуслара један из Босне, а други из Херцеговине, пјевали су и гудили уз гусле о патњама и трпљењу, о јунаштву и љепоти, о ослобођењу и уједињењу нашега народа. Наш народ воли и поштује гусле више него све остале музике и музичке справе, па су зато гуслари цијелога дана били окићени народом, који их је одушевљено поздрављао и благосицао.

Највише срећан и највише задовољан сав окупљени народ тога дана био је зато, што је међу собом имао свога владика господина епископа Иринеја. Ми смо и првих година поздрављали своје владике на Косову, али овога пута било је нешто изванредно и изван очекивања, нешто, што је задивило, потресло и осокотило сакупљени народ. Господин епископ пошто је свршио службу Божију одржао је такав говор, који је народ тако до дна душе, који му је разблажио срце и раз-

ведрио душу. Послије овога говора са светог мјеста, господин владика говорио је још два пута иза стола гдје је ручао. За све вријеме његова говора, био је опкољен са свих страна народом, који се је просто гушио ко ће бити што ближе, да чује што боље и да поздраву што јаче свога владика. Господин владика био је толико дирнут овим народним одушевљењем да је појединце грлио и љубио. Господин је владика толико раздрагао народна срца својим ријечима и својим понашањем, да би сваки, који га је слушао, кад би могао, притискао на груди и изљубио, као дијете свога доброга родитеља.

Наш се народ осјећа срећан, када му се укаже толико пријатељске пажње и братске њежности са овако високог мјеста, јер је научио, да многи са њим поступа, као са нечим нижим од човјека, стидећи се да му пружи своју руку или да му укаже неки пријатељски осјећај. Зато се многи и чуде што наш господин владика са поносом шеће упоредо са својом мајком сељанком из Шумадије.

Оно, што је овога пута било на Косову може се описати само спољашност, само оно, што је сваки видио и чуо, али оно што је невидљиво, што стоји у дубини народне душе, то је оно што је најглавније, што срце жели и душа осјећа, а језик неумије да каже, нити је перо кадро да опише.

До године треба, да још више учествујемо на Видовдан на нашем Косову, са још већом славом, са љепотом и надом, са чвршћом вјером у бољи живот и са јачим полетом за културно и економско подизање народа.

Гојко Лежанћ тежак

Претплата, прилози и дарови

Vjerni prijatelji „Glasa“ nas su posljednjih dana mnogo zadužili. Samo kroz nekoliko dana poslali su pretplate oko 2000 dinara, i to većinom siromašni težak, koji je jedva dočekao da dođe do svog crnog zaloga kruva. Njihova imena iznijemo u drugom broju „Glasa“.

Samo ovakovi prijatelji i pretplatnici „Glasa“ doprinijele da „Glas“ može redovito izlaziti i da može iskreno i otvoreno izražavati naše patnje i naše радости.

U drugom broju iznijemo i imena prilagača. Isto tako u drugom broju će se štampati priloženi darovi Zdravstvenoj zadrugi u Kninu, za koje nas je Uprava zamolila.

Управа „GLASA“.

Под задружном заставом

(Proslava međunarodnog zadrugnog dana u Kninu. - Naša zadruga organizacija)

I.

Početakom jula zadrugari cijelog svijeta proslavili su svoj zajednički međunarodni zadrugni dan. I zadrugari kninske krajine skupili su se određene zadružne nadjelje julske, da se pridruže željama i rezolucijama ostale braće zadrugara i da povedu riječ o zajedničkim zadrugnim pitanjima.

Privredni Savez, koji je i sazvao ovu zadrugu skupštinu, uputio je u ime prisutnih zadrugara i njihovih zadruga pozdrave Nj. V. Kralju, kao prvom zadrugaru, g. Pretsjedniku Ministarskog Savjeta, g. Ministru Poljoprivrede i g. Banu Primorske banovine, sa željom i molbom, da se zadrugarstvu obrati pažnja, kao najsigurnijem načinu, da naša Otadžbina dođe do sreće i blagostanje.

Poslije pročitane i prihvaćene rezolucije Međunarodnog zadrugnog saveza, održao je predavanje g. Ing. agr. Marin Roje, upravitelj poljoprivredne škole na Glavici kod Knina i predstavnik Nabavljачke zadruge državnih službenika u Kninu, potom je g. dr. Vuko Jovanović istakao ulogu zadrugarstva u privrednom i kulturnom životu i, kao predstavnik zdravstvene zadruge u Kninu, govorio je posebno o zdravstvenom zadrugarstvu. I spomenuto predavanje i ovaj govor donijet ćemo u drugom broju „Glasa“. G. dr. Ivan Grgić, istakao je važnost organizacije uopće i potrebu i korist od ovakvih sastanaka, da na njima zadrugari pretresaju svoja pitanja.

U razgovoru zadrugari su dodirnuli najvažnija pitanja: kredita, nabavaka, prodaje proizvoda, zadruge za natapanje — koje su važne za nekoliko sela ovog kraja, zatim osnivanja sabirnih stanica mljekarske zadruge i odjeljaka zdravstvene zadruge po selima, udružene zadružne akcije itd. — pa je odlučeno da prisutni zadrugari razgovore o svojim pitanjima i sa ostalim zadrugarima, da se o tom pretresa na sjednicama upravnim i na skupštinama zadrugnim, pa da se opet sastanu oni, koji vode zadružne poslove.

II.

U četvrtak, 21 jula, sastali su se opet predstavnici zadruga, da nastave razgovore započete prigodom proslave Međunarodnog zadrugnog dana i opet su se navratili na sva ona pitanja, koja su i prije istaknuta.

Kreditnom zadrugarstvu udareni su dobri temelji i Kninskoj Krajini. Zemljoradničke zadruge — uzimlje se u obzir 15 zadruga — skupile su — od 1925 unaprijed — sa mjesečnim ulaganjem od deset dinara, koje je ova-mo obavezno i stalno i ne povraća se dok je god zadrugar član zadruge — a i poslije toga tek poslije jednog dužeg roka — oko 900.000 dinara, zajedno sa rezervnim fondovima zadrugnim. Ova svota i ako nije golema, ali je vrlo lijepa s obzirom na prilike

i mentalitet našega Zagorja. U za drugama ima i obične štednje, ali ova ima manju vrijednost za same zadrugare, s obzirom na nestalnost ove štednje. U kreditnom zadrugarstvu nepovoljna je kamata, pod kojom zadruge dobijaju zajmove i to je jedno ozbiljno pitanje, sa kojim se ove zadruge moraju baviti.

Svi su se predstavnici zadruga saglasili u tom, da je za zadruge ovog kraja vrlo važno pitanje zajedničkih nabavaka: poljoprivrednih sprava, i druge željeznarije, sjemenja, umjetnog gnoja, galice, sumpora; najpotrebitijih živežnih namirnica; u odijevanju i obuvanju, što je najpotrebitije. U ovom je pogledu utanačeno, što će se poduzeti.

Za mljekarsku zadrugu najvažnije je dobro urediti prodaju i to u Splitu, gdje je potrošnja mlijeka najveća. To se može postići jedino na taj način, da se u zajednici sa drugim mljekarskim zadrugama uredi u Splitu zajednička centrala. Kninska mljekarska zadruge ima i sada svoju prodavnicu u Splitu, ali tu treba postaviti na šire osnove i trošak podijeliti sa drugim zadrugama. Iz Knina bi se mogao prenijeti u Split i kompresor, koji se u Kninu ne može iskoristiti, a u Splitu bi dobro došao i za mlijeko svih ostalih zadruga. Sa vođenjem poslova u Splitu zajedno sa drugim zadrugama troškovi bi se srazmjerno umanjili, sav bi se rad postavio na širu i solidniju osnovu i kad se posao razgrana onda može biti i više sabirnih stanica po selima.

Zdravstvena zadruge kninska uputila je dobro svoj rad, ali treba veća pažnja obratiti stanicama po selima, jer zdravstvenoj zadrugi i jest glavna uloga i zadatak na selu. Kninska zdravstvena zadruge samo od nužde služi za sva sela, dok se ne osnuju zdravstvene zadruge: u Kosovu, Plavnu, Padenama — Mokrompolju itd., a onda će ona ostati samo za svoju najbližu okolicu. Zadrugni ljekar mora biti stalno na selu i pripremati u direktnoj svakodnevnoj vezi sa seljačima poboljšanje njihovog zdravstvenog stanja: posjetama u kućama, predavanjima, pregledavanjima svih članova obitelji, savjetovanjem majkama, poticanje i pomaganje uređivanja kuća, voda, prehrane itd.

Zadruge za natapanje važne su za Stremcu, Plavano, Golubić, Vrbanik, Biškopiju itd., i početci su dobro upućeni, ali je kasnije sve zaostalo na Banovini — na hidrotehničkom odjeljenju — gdje se više traže razlozi odgadanja, nego li se uklanjaju.

Još uvijek se osjeća potreba, da se obnovi Vinogradarska zadruge, kojima bi vrlo dobro došla za desetak sela oko Knina, koja imaju dosta vinograda. Ova je zadruge bila i osnovana kao sreska, s obzirom na Prominu i jedan dio Drniša.

III.

Povodom pretresanja zadružnih pitanja uvidilo se je, da rasparčanost u zadružnim pitanjima mnogo smeta i da u svakom kraju treba ujedinjivati sve zadružne akcije i ne ići dalje od svoje najbliže okoline. Kad se uredi stvari u pojedinim skupinama zadružnim, onda one mogu biti u jednom većem Savezu. Kod nas se opaža tako velika zaostalost, da se mora svakodnevno biti u vezi sa ljudima u zadružnim poslovima — inače sve zaostaje. Ne može se na pr. iz Knina rukovoditi radove u Kistanjskoj Krajini ili Obrovačkoj, Benkovačkoj ili kojoj drugoj.

Iz Knina se je izvršila preko Privredno-kulturne matice i Privrednog saveza prva faza prosvjetno-kulturne i privredne akcije: akcija je pokrenuta, održavani su tečajevi, probirivani su ljudi, osnovane su pojedine zadruge, ukazane su mogućnosti i načini rada u našim prilikama i sada treba dalje ići.

U našim većim mjestima: Drnišu Vrljici, Kistanjama, Obrovcu, Benkovcu, Stankovcima, Zemunik, Ninu, Novigradu, Smiljčiću treba da se formiraju i učvršćuju za cijelu svoju okolinu one ustanove, koje ne može imati svako selo, nego samo nekoliko sela zajedno, kao: zdravstvene, nabavilačke i proizvađačke zadruge, a u svakom selu, pa ako je selo veliko i u većim odlomcima sela, treba da postoji kreditna zadruka. Za vođenje zdravstvene, nabavilačke, ili koje proizvađačke zadruge treba više vještine, osoblja, troškova, ali za vođenje seoske kreditne zadruge dovoljna je najjednostavnija tačnost u zapisivanju i razumijevanje što znači: stalna štednja, obična štednja, pozajmica.

U nekim mjestima već postoje ili su osnovane zdravstvene zadruge: kao: Zemunik, Obrovac, Smiljčić, Stankovci, Kistanje, a u drugim mjestima osnivanje se priprema. Pored ovih seljaci osjećaju potrebu osnivanja i nabavilačko-prodavačkih zadruka. Ali na ove se smije misliti samo ako se do selima osnuju kreditne zadruge. Jer lako je nabaviti: galicu, dubar sjemenja, alate, pa i druge predmete, ali se to ne smije razdati i razbacati na vjeresiju nego prodavati samo za gotovo. Na kredit se može dati samo onima, koji imaju kredit kod svoje kreditne zadruge tj. kreditna zadruka plaća za njih, a oni duguju kreditnoj zadruzi. Kad se u većem mjestu osnuje za cijelu okolicu zdravstvena, nabavilačka ili koja proizvađačka zadruka onda one mogu imati jednog sposobnog zajedničkog poslovodu, koji će pomagati u radu i svima okolnim seoskim zadrugama, za koje se u svakom selu može lako naći čovjek,

Sokolstvo i privreda na selu

II.

Vidjeli smo u prvom dijelu članka, kako sokolska tjeleovježba upliva na čovjeka kao najvažnijeg činioca u privredi. Dotakli smo se već na par mjesta i djelstva tjeleovježbe na moralni i duševni razvoj čovjeka, ali ipak želimo u ovom članku još naročito da istaknemo djelovanje sokolstva na moralni i duševni razvoj članstva.

Sokolstvo i opći napredak.

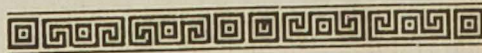
Poznato je, da se čovjek tjelesno zdrav osjeća i duševno zadovoljnim, da se čovjek jak i lijep osjeća ponosnim. Naprotiv bolestan i krležjav čovjek mrzi sve i svakoga, iz njega zblja nepovjerenje i zloba. Bolestan

koji će ih voditi. Takvu jednu zadružnu stanicu treba da ima svako od većih mjesta, a u prvom redu: Benkovac, Drniš, Kistanje, Vrljica, Obrovac, Nin itd. Zadrugarstvo u Kninskoj Krajini odmaklo je dalje samo zato što je imalo jednu takovu zadružnu centralu, a baš odavle je dovoljno pripremljeno i u pojedinim drugim mjestima, pa sada treba da se maknu za korak naprijed.

Svaka bi općina bila dužna, da pomaže ovakovo organiziranje zadrugarstva u svom kraju, jer to traže i interesi sela i općina, i opći nacionalni i državni razlozi, jer nema drugog načina, da naši seljaci mogu postati napredni, dok se sami ne maknu, proberu i ne udruže u zajedničkom radu. Nažalost u većini naših općina, baš oni koji upravljaju s njima, to su velikim dijelom ljudi sa silnim ličnim računima i pomažu samo ono, što služi ili njihovoj koristi ili kakvoj bolesnoj ličnoj ambiciji. Zadrugarstvo je i suviše daleko od njihovog shvaćanja i osjećanja, da ga oni mogu pomagati. Vaspitanje samostalnih i naprednih ljudi, koje se vrši pomoću zadrugarstva, mnogima miriši na boljše vaspitanje, nekima na naivnost, nekima kviri račune — jednom riječi mnogi vole trenutno i prolazno, nego veliko i trajno. Ali ima i takvih koji to shvaćaju i osjećaju, samo su vrlo, vrlo rijetki i više ih se privoljava carstvu zemaljskome (svojim interesima i ambicijama) nego carstvu nebeskome (stvaranju kulture i napretka u narodnom životu).

Ali bez obzira na ovo zadrugarstvo treba da se razvija i samo od sebe. To istina ide sporije, ali je sigurnije. Pomaganjem u počecima i stvaranjem zadružnih stanica mnoga bi se pitanja brže i pokrenula i riješavala. Zadrugarstvo ima svoj put, kojim ide i uvijek mora čuvati svoju samostalnost, ne podpadajući pod ničiji utjecaj i ne služeći nikomu, pod nikakvu cijenu, nego samo svojim plemenitim ciljevima, protiv eksploatacije duhovnih, moralnih i materijalnih — sa svih strana.

Zadrugarstvo cijeloga svijeta bori se za te ciljeve i dosad je postiglo velike uspjehe, a u našim krajevima ide također svojim sigurnim putevima — naročito u Kninskoj Krajini — koji treba i unaprijed, da se krče i proširuju. L. M.

Svi kojima je teško neka se udružuju i zajednički brane u svojim zadružnim organizacijama.

čovjek ne može da ima zdrave misli a još manje jaku volju. Čovjek, koji je tjelesno trom i nespretn, taj je i u duševnom pogledu spor i nepokretan. Nove prilike, novi način života sa svojim nevoljama, osim što su osiromašile naša brda i podrovala zdravlje, izvor sreće i zadovoljstva, ubijaju u našem seljaku staro čojstvo i negdašnje viteštvo. A to je bilo najsvjetlije u duši i najprostijeg našeg čovjeka, zato ne smijemo dopustiti, da to sasvim propadne. Spasavajmo viteško čojstvo, jer nam je to zalag bolje budućnosti! Sokolstvo nastoji, da i u današnjim izmijenjenim prilikama sačuva sve viteško ponašanje, koje je resilo stara srećna vremena, da i u novim ljudima rasplamt plemenitost osjećaja, kojom su se odlikovali naši

Jedna velika kulturna manifestacija

Izrazi djelovanja: Crkve - Škole - Zadruge - Sokolane; najbolja veza između savremenog rada i naše starine.

Ove godine o Vidovdanu na Dalm. Kosovu doživili smo najljepši događaj od Ujedinjenja. Došao je k nama Vladika, rođen u seljačkoj kući naše Šumadije, školovan u Engleskoj, zemlji prave prosvjećenosti i čiste pobožnosti, koji je proživio sve naše patnje i radosti, i oduševljen ljubavlju, osjetio je i povezao u jednu duhovnu cijelinu ulogu crkve, škole, zadruge i sokolane u životu ovamošnjeg naroda. Po njegovoj želji napravljen je pod otvorenim nebom oltar, da pod starodnevnom hrastovima kosovske glavnice sa hiljadama naroda i plemene Čestitoga Kneza, Vojvodu Miloša, sa njegova oba pobratima, Jug Bogdana s devet Jugovića, Caricu Milicu, Jevrosinu majku. Ardeliju ljubom i majku Jugovića, koja tepla mrtvoj ruci svog sina Damjana, puna bola i ponosa, što su svi otišli radosno uz krstaš-barjak Boška Jugovića, koji se ne bi uklonio iz borbe, da mu Care sav Kuševac dade. Kad je naš Vladika pominjao, iznoseći njihove primjere i postupke, da ne smije biti zastoja u borbi za ideale, u odricanju od carstva zemaljskog i privoljevanju carstvu nebeskom, gledac sam stare žene oko sebe, gdje liju suze niz obraze, i mnoge žene i djevojke, kojima je sigurno bljesnula pred očima pojava Kosovke djevojke, pa kad su slušale riječi, sa kojima se s njom pozdravljaju Miloš, Milan, Ivan — to je bila za njih jedna stvarnost. Toga momenta postali su svi prisutni ljudi kosovski vitezovi i časom je nestalo tuđe i znakova patnje — sve je sveto i čestito bilo.

Kad je naš Vladika osjetio da iz mrtvih Srba dozva, dunu život srpskoj duši, odmah je proširio vidokrug u jugoslovenskom duhu i uputio riječ i blagoslov sokolima, savremenim vitezovima, i svim plemenitim naporima u stvaranju narodne kulture, prosvjećenosti i napretka.

Na ovom osvećenom mjestu i na najznačajnijem dan našega naroda u ovom kraju, koji su naši ljudi za vrijeme tuđinske uprave nazivali „našom Srbijom“ i Šumadijom Dalmacije, koji je dao svoje borbe i mučenike za Oslobođenje, uvijek se je isticao i obnavljao naš narodni program. Aji nikad do ove godine nije jedan Vladika govorio ljepše i ubjedljivije od srca srca kao ove godine i tu se je stvorila jedna neraskidljiva jaka duhovna veza između njega i naroda. Sa kulturnog stanovišta ovo je vanredno veliki događaj, jer je Vla-

dika dao karakter svetosti radu sokolskom, zadružnom i svakom plemenitom nastojanju. Što to za nas znači mogu da osjete samo oni, koji su se sretali sa mentalitetom mnogih naših ljudi, sa tuđinskim primjesama koja ih je onesposobljavala, da osjete veličinu duhovnih vrijednosti svoga naroda i da je tu izvor i osnova svega našega djelovanja i uslov uspjeha, pa i opstanka.

Kad crkva ovo blagosivlje ona je nama mila i draga, jer je naša, jer izazivlje u nama što imamo najboljega i najljepšega. Mi bi najvoljeli, da doživljujemo ovakove osjećaje pri svakoj narodnoj svečanosti, u kojoj učestvuje i pravoslavna i katolička crkva. Jer onaj koji piše ove redove jednako je kadar da se divi kad misli o pojavi ili čita djela, primjera radi, Bl. Avgustina, Ambrozija Milanskog, Tome Kempijskog, Franje Asiškog, Karla Boromea, kao i Origena, Zlatoustog, Damaskina, ili gledajući sjajnu plejadu od Save Nemanjića do Nikolaja Velimirovića, ili one koji su jednako naši i zajednički, kao što su sv. Ćiril i Metodije — apostoli slavenski ili novi narodni velikani: biskupi Strosmajer i Franjo Učelini kao i nešto stariji: fratari Kačić, fra Grga Martić i mnogi drugi.

Nikad nam nije bila milija uloga škole kao kad smo vidili djecu osnovne škole iz Tepljuva, kako ponosno izvode dječije sokolske vježbe. A ono što radi učitelj u Tepljvu mogao bi da radi svaki učitelj. Djeca svake osnovne škole mogla bi da budu divni sokolčići. Ako i jesu odletjeli ždrali, ako je i izgubljeno mnogo vrijednosti, ako je često i izgledalo, da je nestalo junačkoga doba — javljaju se tići ždralovići, naše pleme ostat pusto neće! Nedavno sam slušao jednu majku seljanku, poslije nego je čula deklamacije male djece u seoskoj školi, gdje u oduševljenju izgovara: »Sad ne žalim umrijeti kad sam vidjela ovu ljepotu!« Koliko li su suza izmamile i vježbe ove male seoske djece u Kosovu?!

Koliko učitelja misli o tom, da škola postane najmilija ustanova u narodnom životu, da njena uloga nije samo u tom, da uči djecu pisanju, čitanju i računanju, nego na prvom mjestu, da im otvori oči i raskravi dušu, da postane prijemljiva za dobro i ljepotu i zar nijesu nikad dovoljno promišljali kakvu ulogu imaju takova djeca u kući i duši svojih roditelja i u odnosu roditelja prema školi?!

najbolji predi. Jednom riječi da iz iz starih vremena prenese sve, što je bilo dobro, a da odbaci, što je bilo loše, tako da na zdravu temelju može da izgradije novog čovjeka plemenite duše i viteškog srca, kao naši najbolji predjedovi, a opet sposobna i dorasla da živi u današnjim vremenima i da se bori novim oružjem. Samo zdravi, čili i zadovoljni ljudi mogu da prihvate i nose napredak, a samo napredni ljudi mogu da se održe u današnjoj svjetskoj borbi za opstanak. Sokolstvo prema tome samom tjeleovježbom stvara ljude, koji su prijemljivi za nove misli, za nove načine rada i za kulturni napredak uopće.

Ali sokolstvo nastoji i inače direktno da vaspitava moralno. Naš je ideal da stvorimo ljude ne samo jake,

nego i dobre i valjane, jer jakost bez moralne snage može da se pretvori u slijepu silu, koja uništava. A s druge strane i najljepše moralno shvaćanje bez snage volje ostaje praznim i mrtvim slovom. Ako još uzmemo u obzir, da sokolstvo ima mogućnosti i volje da širi preko svoga članstva i opće duševno vaspitanje, da podržava pismenost i želju za daljnjim obrazovanjem, dobivamo zakruženu sliku sokolskog rada na selu. Pred nama je ideal tjelesno zdravog, moralno jakog i duševno prosvjećenog čovjeka. Takov čovjek može i mora da unapredi svaki posao, koga se prihvati, pa i seosku privredu.

Sokolstvo i smisao za organizaciju.

Osim toga sokolstvo kao organizacija nn samo velika i raširena, nego

Seoske sokolske čete izazvale su svojim nastupom i izvodenjem vježba takovo divljenje, da se je pojavljivalo pitanje: «Pa zar tako može sokolstvo preobraziti naše seoske momke?» Za našu seosku omladinu nema podjednake škole od Sokolane. Matica je i prošle godine obratila seoskom sokolstvu velikom pažnjom i za taj je cilj izdala iz svojih skromnih sredstava preko deset hiljada dinara. Od lanijske godine počelo je natjecanje za zastavu Maticinu, kao znak te ljubavi prema seoskom sokolstvu i kao izraz isticanja važnosti kulture sela, koji je program Matica prva u ovim krajevima sistematski počela isticati i razvijati, postavljajući kulturu sela kao ideal savremenoga rada, što je naročito naglasilo u svom govoru, predajući Maticinu zastavu četiri pobjednici kninsko-poljskoj, starešina Sokola kninskog brat dr. Ivan Grgić.

Naša sokolska braća iz Šibenika, sa starješinstvom župe Šibenik-Zadar, uveličali su mnogo ovu sokolsku svečanost i obratili su najveću pažnju seoskom sokolstvu. Župa je predala zastavu kao svoj dar pobjedničkoj četi iz Tepljuva, po sokolskoj ocjeni i dogovoru. Muzika šibenskog Sokola oživila je cijelu svečanost sa svojim zvucima, a plemenite i lijepe riječi starešine župe br. Pave Kovačeva i prosvjetara župe br. dr. Srećka Poturice, bile su pravo sokolsko pobatimstvo na Kosovu. U znak toga dala je Zdravstvena zaduga kninska jednu ručnu apoteku Sokolskoj četi u Zablaku.

Šibensko pjevačko društvo »S budija«, svojim skladnim pojanjem pri bogoslužju, pomenu i narodnom zborovanju uzvisivalo je dušu i davalo joj još većeg poleta.

Šibenik je dao najljepše dijelove ovoj svečanosti, koja će mnogo doprinijeti zblizenju ovih dvaju najvažnijih centara Sj. Dalmacije, koji su upućeni, da jedan drugu pruža ruku zajedničkom radu.

U jednom prikrajku, bez galame, što je suština zadružnog rada, priredila je svoju izložbu Zdravstvena zaduga kninska i Ženska zadruga iz Knina. Ova zadruga tako je lijepo uputila seljanke u izvodenju njihovih rukotvorina, da je htjela pokazati i seljacima i građanima, koliko je narodna umjetnost lijepa, pa seljake potaknuti, kako će dotjerivati svoje izradevine, da budu što ljepše i što više upotrebljive, a građane uvjerili, da nikakvim patvorinama ne mogu zamijeniti svoju lijepu domaću kućevnu umjetnost.

Zdravstvena zadruga, koja postoji u Kninu tek nekoliko mjeseci, htjela je svojim članovima i prijateljima zdravstvenog prosvijećivanja pokazati

u slikama razne izraze zdravlja i bolesti, u slikama i modelima, od rođenja do smrti. Na najizloženijem mjestu bila je slika osnivača zdravstvenog zadruštva pok. dra Gavriila Kojića i oko njegove slike zdravstveni zadrudni domovi, higijenski uređene staje, zahodi i dabrišta, vodovodi, domaćinski tečajevi, poljoprivredno zdravstveni tečajevi, zadrudne bolnice, ambulante, apoteke, roditeljska itd. Cijelog dana seljaci i seljanke su prolazili i gledali kao neko čudo nevideno, ali i kao nešto što je njihovo, što je njima blisko i razmišljajući o tom osjećali su da su to njihova svakodnevna pitanja, koja im zadaju muke, a eto ima i tu lijeka i pomoći. Cilj ove izložbe i jest bio, da navede ljude na razmišljanje.

Dok se je razvijao program vidovdanske svečanosti gusari su sa zvucima naših gusala opijevali najznačajnije događaje i ličnosti iz cijele naše prošlosti. Cijeli narod koji je tu bio živio je životom vjekova i osjećao osnove naše narodne kulture, koja ima u sebi starinu i dubinu tih prohajalih vjekova.

Vidovdane vidio si meglane!... Ali proste bile muke svekolike kad se narod budi i kad iz naše slavne prošlosti izniče ljepša budućnost.

Prosvijećivanje seljačkih žena škole za seoske domaćice

Prva škola za seoske domaćice kod nas bila je osnovana u Zemniku 1927 godine. Njeno osnivanje pripremila je Zdravstvena zaduga, uz pomoć Saveza Zdravstvenih zadruga i Amerikanske misije. Ta će se škola opet nastaviti u Zemniku kad se riješi povoljno pitanje nastavnice, jer prve nijesu bile u svemu podesne za postavljene zadatke, dok je bilo odličnih djevojaka i žena iz cijele Sjev. Dalmacije.

Druga škola koja se je otvorila malo poslije zemunčke škole bila je domaćinska škola u Sinju, kojom je u posljednje vrijeme rukovodio ing. agronom g. Štrkalj. Proljetosnji ispiti na toj školi pokazali su vrlo lijep uspjeh škole, kad ima dobru upravu.

Treću školu za seoske domaćice otvoriće u Kninu Ženska zadruga, uz saradnju Zdravstvene zaduge kninske i uz pomoć Centralnog Higijenskog Zavoda, koji će poslati učiteljice za ovu školu.

Po našim selima ima dosta žena i djevojaka koje se lako mogu uputiti u naprednije domaćinstvo, samo kad se nađu dobre i pristojne nastavnice.

Škola za učiteljice domaćinskih škola

U St. Futogu (Dunavska banovina)

postoji Viša-domaćička-učiteljska škola u kojoj se spremaju stručne učiteljice za niže domaćičke tečajeve. Škola je internatski uređena, a školovanje u njoj traje 4 godine.

Prijem se vrši po odredbama Zakona o učiteljskim školama, a svršene učenice ove škole imaju kvalifikaciju i rang učiteljica osnovnih škola.

U prvi razred 1932-33 godine primiče se do 20 (dvadeset) učenica srednje škole sa položenim nižim tečajnim ispitom, koje polažu i posebni prijemni ispit propisan za učiteljske škole (Sn. broj 28377-31) uz proveravanje naklonosti kandidata ka domaćinstvu. Prvenstveno će imati odlične i vrlo dobre učenice.

Uz prijavu za upis u prvi razred učenice će podnijeti slijedeća dokumenta:

1 Svjedočanstva o položenom nižem tečajnom ispitu u gimnaziji, odnosno dotadanjeg školovanja u gimnaziji;

2 Izvod iz knjige rođenih ili, u dokazanoj nemogućnosti da se on nabavi, zakonski potvrđeno uvjerenje o tome da do 31 decembra ove godine nema više od sedamnaest godina;

3 Ljekarsko uvjerenje o stanju zdravlja;

4 uvjerenje da nije udata;

5 učenice, koje žele da se školuju o državnom trošku, imaju podnijeti uvjerenje o siromašnom stanju, potvrđeno od nadležne poreske vlasti;

6 pismenu obavezu roditelja, odnosno staratelja, u smislu propisa § 96 Zakona o narodnim školama. Ova obaveza ima da glasi:

„Ja (prezime, ime i zanimanje, iz srezu..... banovine.....) obvezujem se da ću u smislu propisa § 96 Zakona o narodnim školama, državi naknaditi sve troškove oko školovanja moje kćeri..... u Višoj domaćinskoj školi, ako ona, po završenom školovanju, ne bi stupila u državnu službu kao nastavnica nižih domaćičkih škola i domaćičkih tečajeva i u tome zvanju ne bi otušila dva puta onoliko vremena koliko je o državnom trošku provela u Višoj domaćičkoj školi, isto tako, naknaditi državi sve troškove za vrijeme koje bi moja kći..... provela u školi, a iz ove bi bila otpuštena, bilo zbog slabog uspjeha u naukama bilo zbog rdava vladanja“. Obaveza mora biti potvrđena kod nadležne upravne vlasti.

Učenice koje žele da se školuju o svom trošku, podniće pismenu obavezu roditelja ili staratelja, da će svakog mjeseca unapred (a najdalje za prvih deset dana) plaćati za izdržavanje svoje kćeri 500 (pet stotina) dinara. Izuzetno od ovoga, učenice

slabijeg i srednjeg stanja, po odluci Ministarstva prosvjete mogu plaćati za uzdržavanje i 300 dinara mjesečno. Obaveza mora biti potvrđena kod nadležne upravne vlasti.

Prijave za upis, taksirane sa 5 dinara taksenih maraka i sa svima potrebnim dokumentima treba podnijeti Ministarstvu najdalje do 10 avgusta o. g. Docnije prispjele prijave neće se uzimati u postupak. Ako kandidatkinje ne dolazi neposredno iz škole podniće uvjerenje o svome dotadanjem vladanju i ponašanju.

Iz naše korespondencije

Uvijek smo u našem pokretu smatrali za najvažnije, da dodemo u vezu sa ljudima od velike moralne vrijednosti. Takvi su ljudi sjajne čistosti i g. dr. Nikolaj Velimirović — vladika ohridski, koji je ove godine bio zapriječeno da dođe na naše Kosovo o Vidovdanu, ali je obećao da će do godine doći k nama — i g. Đorđe Radin, čovjek koji potječe iz naših krajeva, ali je u djetinstvu otišao u Ameriku, pa sada predstavlja jaku duhovnu i moralnu vezu među mnogim odličnim ljudima i organizacijama jugoslavenskim i američkim. G. Radin će uskoro doći i k nama u posjete, pa skrećemo pažnju na ovog našeg velikog prijatelja.

G. Episkop Nikolaj piše nam:.... Ako nam milostivi Bog daruje života i moći, i mira u svetu, evo obećavam doći lduće godine. Jer me je već stid što se na nekoliko poziva iz tih krajeva nikako nisam mogao odazvati. Došao bih ne radi toga da sam koliko da primim. Jer znam — slušao sam — koliko je tamošnji narod duhovno i moralno bogat. Slušao sam da taj narod zna za Boga i za duhu i da cijeni istinu i pravdu iznad svega na svijetu. Siromašan u spoljašnjim bogatstvima on je bogat u duševnim vrednostima. Siromaštinom Nebeski Otac često muči onu djecu, koju najviše voli. Da bi se u nevolji njihove duše izvisele k Njemu i zasvetlile od Njega.

Slušao sam da je to drugo Kosovo polje ovjenčano krasnim selima, u kojima žive potomci vitezova sa prvoga Kosova. Narod je sam želio, da ima u svojoj sredini jedno Kosovo polje, koje bi ga potsećalo na ono Kosovo čestitoga Kneza. Ne na pogibiju nego na žrtvu i na ideal. A ideal je izražen u Car Lazarevom zavjetu, koji se sastoji u privoli carstvu nebeskome.

Narod je to želio i učinio rukovoden Duhom Božijem, da bi s koljena na koljeno prelazio taj zavjet, koji je hrana duši i odbrana od duhovne smrti i moralne truleži. Jer privola carstvu zemaljskome označava propast duševnu, a privola carstvu nebeskome — vječno spasenje. Koji se pri-

i jaka, koja svoje članstvo čvrsto veže stalnim, svakodnevnim radom, može i mora da ima daleko veći upliv, nego ma koja druga organizacija, koju sa članovima osim članarine malo što veže.

Prema tome sokolstvo je više nego ma koje drugo udruženje u stanju, da u svom članstvu razvije smisao organizacije. Koliko je to nama potrebno, ne treba naročito dokazivati. Cio naš narod ima veoma malo toga smisla, ali vjerujemo da to nije pomankanje, koja se ne da otkloniti. Zato mislimo da ćemo preko sokolstva doći i do drugih potrebnih organizacija, a naročito do raznih zadruga. Sokolstvo kao privlačnije udruženje pozvano je da prikuplja članove, da im usadi smisao za orga-

nizovani rad i tim je otvorena mogućnost za stvaranje i napredak drugih organizacija. Zato nije čudo, da na selima sokolstvo i zadrugarstvo uporedo napreduju. Sokolstvo dava zadrugama gotove i izgrađene ljude, svjesne svojih potreba i svoje snage, priviknute da podjednako rade i za se i za cjelinu, ljude koji znaju da jačanjem i usavršavanjem samih sebe doprineše jačanju cjeline, a da u napretku cjeline vide svoj ponos i jamstvo za svoje blagostanje.

Sokolstvo i urednost u životu.

Sama pripadnost sokolskoj porodici prisiljava svakog člana na izvjesnu umjerenost u životu. Svaki redoviti član sokolske čete, ako hoće da postigne u vježbama neki uspjeh, mora da se ostavi neuredna života i pića.

Tako sokolstvo postizava dvostruki uspjeh: šteti čovjeka i povećava njegovu radnu sposobnost i privikava ga u isto vrijeme na štednju sredstava za život. A nigdje štedljivost nije potrebna što u našim siromašnim i zapuštenim krajevima, gdje škrtu zemlja sporo i teško naplaćuje uloženi trud.

Kulturni rad i sokolstvo.

Već samim učestvovanjem u društvenom radu član seoske čete postaje kulturnom jedinicom. pristupačnom daljnjem vaspitanju. U doticaju između sebe i sa članovima drugih četa a naročito gradskih društava izostrava se duh, otvaraju se novi vidici i budi se želja za novom duševnom hranom. Sokolstvo sa svojom čvrsto povezanom organizacijom postaje veoma

važnim faktorom za širenjem prosvijećenosti u cijelom narodu. Prosvjetni radnici ne mogu da nađu boljeg i zahvalnijeg saradnika i pomoćnika u svome radu.

Dakle u kratko da skupimo koristi seoskog sokolstva za privredu i za narodni nadredak.

Sokolstvo podiže vrijednost pojedina kao radnika i tim postavlja čvrstu osnovu za podizanje blagostanja cijelog kraja.

Sokolstvo stvara i prikuplja poštene i korisne članove ljudskog društva i prestavlja jednu organizacionu silu.

Iz ovoga dvoga niče kulturni napredak cijelog naroda.

Preko seoskog sokolstva ćemo postići ideal svakog Jugoslavena: Zdrava, bogata i prosvijećena seljaka.

V. S.

vole carstvu nebeskome trpe gubitak ali privremeni, a koji se privole carstvu zemaljskome trpe vječni gubitak.

To je razumio slavni Care Lazo, zato se privolio onome što je vječno i neprolazno, i time ostavio svome narodu jedan predlivan zavjet, koji treba da važi za sva vremena; ne samo za ropstvo nego i za slobodu. Njegov zavjet je jedno kratko a uzvišeno Vjeruju srpskoga naroda. U tome Vjeruju sadrži se ukratko hrišćansko Vjeruju.

Slušao sam da tamošnji narod dobro razumije Carev zavjet i da se po njemu vlada. Slušao sam da duh čestitoga Cara živi u tom čestitom narodu. Zato sam mnogo i često želio, da dođem te da i svoju dušu obogatim tim velikim blagom iz narodne duše. Ali — ove godine ta sreća mi je uskraćena.

Želeći Vam blagoslov i svako dobro od milog Boga, Vama i svima, oko Vas, ostajem iskreno Vam odani. Ep. Nikolaj".

Gospodin Radin piše nam prigo dom otvora Zdravstvene zadruge u Kninu: Mnogo mi je žao što mi je bilo nemoguće prisustvovati ovom velikom događaju Vazeg kraja.

Ovo je značajan dan za Vašu okolinu. On će obilježiti intenzivan početak zajedničkog rada za dobro svih. Što može biti plemenitije od poboljšanja narodnog zdravlja? Svaki od nas želi zdravlje dok je na zemlji i sebi i drugome. Kad je tako, prirodno je da se udružujemo i zajednički radimo na tome da održimo svoju djecu i sebe u što boljem zdravlju.

Ja se mnogo radujem uspješima zdravstvenog zadrugarstva. Narod Amerike i Evrope kao i ostali narodi muče se danas najviše zato, što ne umiju da zajednički rade. Dva čovjeka mogu više uraditi od jednog čovjeka; dvije nacije mogu više uraditi od jedne nacije. Najplemenitiji ljudi traže ujedinjenje nacija. Rad na dobro čovječanstva ne poznaje granice. Ono što je dobro za Srbe, Hrvate i Slovence, dobro je i za Bugare, Mađare, Nijemce Talijane i druge narode — svjesne toga ili ne. A to je sveta istina i kod vas. Kad jedan čovjek boluje, to osjeća cijela njegova okolina. Svako želi da mu pomogne.

Ali lakše je čovjeku pomoći da se održi u zdravlju nego da se izliječi od bolesti. Zato je moja želja upućena Vašoj zadrugi, da radi na tome, da ne dođe do bolesti. Nemojte upućivati Vaše misli samo na liječenje bolesnik. Od veće je važnosti, da se spriječi bolest, da se poboljšaju uslovi života, da se sačuva zdravlje.

Ovako udružen, naš narod će povisiti i produžiti prosječan život pojedinca.

U vašem radu imaćete teškoća. Svaki dobar pokret nailazi na opoziciju. Neki će se boriti protiv Vas zbog sebičnih razloga. Drugi će Vam stvarati poteškoća usljed svoga nerazumijevanja. To su razlozi zbog kojih mnoge dobre stvari u životu pate. Dok, kao što rekoh, plemeniti i veliki ljudi rade na zbliženju naroda, na ujedinjenju Evrope za dobro svih, dotle pojedini, bolesni političari propovijedaju racjep naroda i lomljenje ujedinjenja.

Ali, Vaša je zadaća dobra i imaćete zaslužnog ploda. Tako i naša vera, počela u borbi protiv zla. Borila se, ali je i rasla. Borila se i danas, ali pobjeđuje, kao što svaka pravda uvijek pobjeđuje.

Moja je želja da posjetim Vašu

zadrugu. To ću učiniti čim mi bude moguće. Želim Vam od sveg srca najveći uspjeh u ovom velikom radu".

Dorđe Radin

U drugom broju našeg lista iznijeli smo odlomke pisma g. prof. dra Stj. Filipovića, iz kojih se vidi njegova želja, da pomogne ovim krajevima i njegova vjera da se do uspjeha mora doći. Sve je to osnovana na vjeri u Boga.

Isto tako donijeli smo jedan dio iz pisma jednog seljaka, kao izraz i sliku radosti, koju je taj seljak doživio samo zato, što se je jedan školovani čovjek dugo vremena s njim iskreno razgovarao i dao mu nade da će pomagati kulturni rad na selu.

NAŠI BANOV I

G. dr. Ivo Tartalja

— g. dr. Josif Jablanović

Nas veži vrlo jake veze i osjećaj zahvalnosti i sa prvim banom Primorske banovine i sa njegovim nasljednikom.

Još prije nego je preuzeo dužnost u Splitu g. dr. Ivo Tartalja, prvi ban naše Banovine predveo je ondašnjem pretsjedniku Vlade g. Peri Živkoviću jednu deputaciju Privredno-kulturne matice. Tada se je pred g. pretsjed. Ministarskog Savjeta razvijao cijeli jedan privredno-kulturni program, koji je našao razumijevanja kod g. dra Ive Tartalje i koji je on pomagao prama raspoloživim sredstvima, da se bar djelomično ostvaruje.

Kao plod stvarnog shvaćanja, koje je g. dr. Tartalja imao za ona pitanja, koja je i Matica isticala, bilo je otvaranje bolnice u Zemniku i pripremanje otvaranja poljoprivredne stanice, gdje bi se držali poljoprivredno-zadružni tečajevi i sokolski tečajevi i domaćinska škola. Bio se je sasvim uživio u pitanja nesretne okolice zadarske i odlučno je išao za tim, da se tu pomogne sve što se može. U budžet je bila unešena jedna suma za akciju u Sj. Dalmaciji, ali drugi faktori nijesu tomu obračali pažnju i to je ostalo neiskorišćeno.

G. dr. Tartalja bio je počasni član Saveza zdravstvenih zadruga i svoju odanost zdravstvenom zadrugarstvu pokazao je i u svom odnosu prema Kninskoj zdravstvenoj zadrugi i prama zemuničkoj zdravstvenoj zadrugi. Dok se je preduzimalo mnogo napadaja sa raznih strana protiv ovih ustanova, i ako one uživaju zakonsku zaštitu, g. dr. Tartalja nije ni jednog časa dvoumio, on je osjetio gdje je pravo pravda i jednim mahom presjekao je bez potrebe postavljena pitanja.

Na zadrugnoj skupštini u Kninu g. dr. Tartalja izrekao je takove svoje misli i osjećaje o zadrugarstvu, a posebno o zdravstvenom zadrugarstvu, da se to neće nikad zaboraviti u redovima zadrugara, tim više što su iza tih riječi stala i djela.

Novi ban g. dr. Josif Jablanović od prvih početaka — u 1928 godini — radovao se je osnivanju Privredno-kulturne matice i bio je jedan od njenih prvih članova. Učestvovao je u jednoj značajnoj konferenciji u Beogradu, na kojoj je bio veliki broj članova Matice. I ako je bio politički čovjek rado je učestvovao u tretiranju privredno-kulturnih pitanja i odanuo bi kad bi se zabavio sa tim pitanjima, bježeći od političkih, u zavjetrinu — procul negotus. Osjećao se je radosniji i više svoj na ovom terenu, nego na političkom i bilo je veliko zadovoljstvo i za nj i za nas kad je mogao

svoje misli, da posvećuje ovim problemima. Učestvovao je u davanju pravnih savjeta pri sastavljanju pravila Privrednog saveza.

Izražavajući našu zahvalnost na pomoći i saradnji prvom banu Primorske banovine g. dru Ivi Tartalji, u isto doba pozdravljamo i novog bana g. dr. Josifa Jablanovića, sa željama, koje su mu upućene i u ime Privrednog saveza, da obrati najveću pažnju zadrugarstvu, jer je to jedini način da ovi pasivni krajevi postanu aktivni i privredno i kulturno.

I u jednom i u drugom banu mi gledamo pozitivne, realne, vrijedne, energične i čestite ljude i u tom mogu biti primjer svima. Živjeli!

Da li naš narod mnogo praznuje?

— Iz „Misionarskih pisama“ g. dr. Nikolaja Velimirovića —

U svojim „Misionarskim pismima“, trinaestom pored, veliki pravoslavni propovjednik g. Nikola odgovara jednom činovniku koji „misli da narod svetkuje suviše mnogo praznika“ slijedeće:

„Narod misli, da mu sveci pomaju, a Vi mislite, da mu sveci smetaju. Ko može izmiriti Vaš razum sa narodnim razumom osim Vas samih? Potrudite se da ovo pitanje duboko i svestrano proučite, pa ćete se pokloniti razumu narodnom.“

Da vidimo prvo s gledišta rada. Vi mislite, da naš narod radi suviše malo. I Vi bi htjeli, da on radi više. A zašto da radi više? Želite li Vi da stvorite jedan stalež od milijon незаposlenih ljudi? Vi ste odveć dobar rođoljub, da bi to željeli. Nije li ovda bolje da narod radi umjereno, kako je i do sad radio? Da bi se izbjeglo alo незаposlenosti, koje je pravi bич za velika carstva zapadna. Kad god odete u jednu željenu krajnost, druga, neželjena, pomala rogove. Možda srpski narod ima druge neke nedostatke, no livenost nije porok Srba. Suvishnim govešjem na rad izaziva se lijenost.

S gledišta radosti u radu. Naš narod osjeća radost u radu. Otuda pjesma pa čak i svirka pri radu. Gdje to još ima? Jeste li čuli pjesmu i muziku pri radu

gdjegd u zemljama krajnosti. U industrijskim zemljama rad se smatra teretom, prokletstvom i nesrećom. Otuda mržnja prema radu i ljubav prema lijenosti. Otuda težnja, da se što mađe radi. Otuda se svuda po tim zemljama agituje, da radnici što mađe rade. Najpre se agitovalo za desetčasovni rad na dan, potom za osmčasovni, a sada se agituje za petčasovni. Koliko bi se tek tu naračunalo pravnih dana u godini! Nasuprot toj modernoj struji Vi hoćete da naterate naš narod da još više radi nego što je ikada u prošlosti radio! Međutim volite, da se nazivate modernim čovjekom! I otako je pošla ta vaša crna agitacija, da narod što mađe praznuje a što više radi, pjesma se umajila po selima i poljima srpskim.

S gledišta odmora. Vi pogrešno mislite da narod za to praznuje svece, da bi se više odmarao. Čak i kad bi narod tako mislio, ne bi mislio pogrešno. Vi činovnici mnogo se više odmarate nego seljaci. Izračunajte, računajte moj, koliko dana narod svetkuje a koliko dana Vi kao činovnik ne radite u godini. Saберите Vaš letnji odmor od 30 dana, pa Vaše polovine svih subota u godini, pa Vaše posvedneve neradne časove, koje narod radi. Vaš radni dan jedva da premasha polovinu radnog dana narodnog. Kad dakle saberete sva Vaša gospodska praznovanja i sraznite sa narodnim praznovanjima, Vi ćete se zastidjeti i zahtuti. Jer ćete vidjeti, da Vi praznujete mnogo više dana u godini nego li narod.

Pri tom još nešto vrlo važno. Vi praznujete, da se prazni provodite, da se odmarate. A narod ne praznuje radi odmora. Odmor je nešto uzgredno. Narod praznovanjem priziva svece u pomoć, ortaci nebo sa zemljom, moći Boga da blagoslovi ono što je on uradio. Jer narod zna, zna iz hiljade puta dokazanog iskustva, da je njegov rad uzaludan — pa ma koliki bio — ako milostivi Bog ne orosi zemlju, ne obasja suncem, ne sačuva od tuche, od bubiња i drugih bijeda.

Zato Vas molim, prestanite kviriti dušu narodnu. Tuzite i učite se od naroda, kao što se narod uči od Boga i velikog iskustva. Mir Vam i pozdrav“.

Pisma iz naroda

Nin, 5 jula

Potreba osnivanja zdravstvene zadruge. — Ninska je općina najviše nastradala sa gubitkom Zadra i utaman nam je prošlo ovih deset godina, da sami nešto učinimo za svoj boljitak.

Slušajući o Zdravstvenim zadrugama nas se je dosta ljudi složilo u tom, da ćemo mi jedino na taj način doći do jeftinijeg liječenja, jeftinijih lijekova i do jedne svoje male bolnice, koja nam je potrebna kao oko u glavi. Nama je Zemunik dalek, pa smo još uvijek upućeni jedino na Zadar i mi smo nakanili, da zadrugnim putem dođemo do onoga što nam svakodnevno treba. Za početke imaćemo dosta članova i što mogu druga sela mogu i naša: Privlaka, Vir, Petrcani, Zaton, Poljica, Vrsi, Grbe, Nin, i druga mjesta.

U Ninu imamo Dom Narodnog Zdravlja, koji sad ničemu ne služi, ali u vezi sa zdravstvenom zadrugom

dobro bi nam došao i mnogo bi nam pomogao. U Petrcanima ima uz more dosta lijepih zgrada, gdje je nekad bio lazaret, i tu bi bilo zgodno liječilište za malaričnu djecu, za tuberkulozne, oporavke uopće.

Potrebe ima, zgode ima, samo ljudi treba, da se maknu, da se udruže, i da postignu ono što im treba, a što im niko nigda darovati neće, dok se sami ne osvijeste i ne prosvijetle.

I ako dosta kasno uvidjeli smo i mi da ovako dalje ne možemo bez svojih organizacija. Pomoću zdravstvenih zadruga mi se nadamo, da ćemo moći najbrže i najlakše zadovoljiti našim najprećim i najvećim potrebama.

J. Glavan

Mokropolje, 10 jula

Sa zadrugnog sastanka. — Danas su se svi naši zadrugari skupili u Zadrugnom domu i razgovarali smo o svim našim brigama i tećocama. S nama je bio i naš sveštenik g. Jovan

Mlodragović. On je član nadzornog odbora naše zadruge. Nikad nije bio s nama razgovoran i otvoren kao danas. To je za nas bilo pravo uživanje, kako s nama o svemu iskreno razgovara, pa smo se svi razvedriti. Pri rastanku reče nam: „Kumpatite što smo brbljali!“, a ja mu na to odgovorih: „Nije to brbljanje, nego zlato, suvo zlato!“ I jest suvo zlato, onaj lijepi duševni užitek, kad se nađe neko, da s nama sirotinjom i patnicima iskreno i pošteno progovori, jer mi smo toga željni kao ozebao sunca. To nam od naše školovane braće najprvo i najviše treba, a drugo će sve samo sobom doći.

I sam sam doživio i moji su mi seljaci pričali mnogo neugodnih doživljaja, kad se drukčije postupaju. Nedavno je bio ljekar u našem selu. Njegov pomoćnik dolazi u školu i u njegovom prisustvu više na djecu: „Marš, stoko, napolje!“ Djeca su se kod kuće tužila kako ih u školi psuju, a ljekar se samo smiješka. Dođeš u bolnicu opet ljekar sreća sa psovkom.

Dolazio prije k nama nekakav ljekar, pa dok dođe psuje Boga, Majku Božiju i sve svece ili drugi koji bi pred svijetom mlatarao kao kakav luđak, pa se svjet odbio i više ne dolazi, jer lakše je mirno bolovati i umrijeti, nego dolaziti na mučenje povrh svojih muka.

Ali na to se odgovara, da mi ne mamo smisla za ništa. Ovo sve napomenuh, zadovoljan sa našim današnjim sastankom, a ono drugo bilo ne povratilo se!

Petar Opačić

Biljani donji, 26 juna

Osnivanje Zemljoradničke zadruge. — Danas smo i mi u našem selu osnovali Zemljoradničku zadrugu. Naših pet seljaka svršilo je z'mus zadružni tečaj u Kninu i malo po malo razgovarajući se i s drugim ljudima probralo se je dvadesetak domaćina pa smo danas na pismeno utvrdili ugovor o našem međusobnom društvu. Izabrali smo bolje i razumnije ljude u Upravu pa će oni s nama i mi s njima voditi naše zajedničke poslove uredno i napredno.

U Upravni odbor izabrani su: Vlade Maričić za predsjednika, a Toma Škorić, Petar Zečević, Stevan Matić i Marko Popovac za članove Upravnog odbora. U Nadzorni odbor izabrani su: Sava Škorić, za predsjednika, a Vojin Ležaja i Vlade Škorić za članove Nadzornog odbora.

Za sekretara-blagajnika izabran je Gnjatija Tintor.

Hvala Bogu da smo se jednom i mi trgli iz ovog mrtvila i sad nam je čisto nešto laknulo. Nemamo mi još ništa u ruci i znamo mi, da nam neće niko ništa ni darovati. Ali smo stekli jedno blago koje nam niko oteti ne može, a to je naša vjera, da sami sebi možemo pomoći po onom zadružnom Evanđelju, koje pozivlje u pomoć: sve za jednog, a jednog za sve i po onoj mudroj narodnoj poslovlci: kamen po kamen palača, a zrno po zrno pogača. Sabiraćemo i sticati malo po malo, jer je naš narod odavna utvrdio, da u radiše svega biše, u štidiše jošte više.

Kad jedan čovjek u selu ima desetak hiljada dinara svak mu se klanja i svak ga moljaka, a mi ćemo sa Božjom pomoći skucati svoju svoticu, koja će nam biti kvas, sa kojim će naš napredak bujiti.

Nećemo mi nikakvog mutlješa u našem društvu, ni puno ljudi iz našeg sela niti ljude iz drugih sela. Neka svako selo osniva svoje društvo od svojih najboljih ljudi, pa onda će

starješine svih tih društava seoskih između sebe imati najljepši dogovor.

Zadrugar.

Krupa, 15 jula

Oživljavanje manastira. — Naše najljepše namješće ispod Velebita, Manastir Krupa, bio je došao, što no kažu, do ruba propasti. Što vidimo u manastiru, nama se je činilo, da vidimo u našim torovima, oborima i ambarima, ali smo bili dočekali, da se je to sve ispraznilo. O. Naum Milković sticao dan — noć, a poslije ga prognaše i sve propade. Ali danas, hvala Bogu, kad se je povratio u manastir opet sve oživi. Polje obrađeno, stoka osjetila dobrog gospodara pa radosno bleji i buče, a narod se opet navraća u manastir. Do mjesec dana je naša velika slava, pa će doći naš stari Todor Ušljebrka i drugi darodavci, da zaviri kako je u svetoj kući, pa kad osjete dobru upravu opet će narod brzo popraviti i uspraviti što je bilo poronulo. Ima kod nas još sveštenika po manastirima, koji su kadri neokaljanu čuvati naše svetinje i imetak narodno-crkveni. Naš Naum, Nikodim, Nikanor, Simeun i još dosta drugih, što drže do obraza i poštenja, najbolji su primjer zato, nasuprot drugim, koji nijesu dovoljno pažljivi u čuvanju narodne i crkvene imovine. Ali popravljaju se stvari i kod nas, a to se vidi i po našem Manastiru Krupi. Počeo je opet cvijetati i opet će dostići staru slavu i veličinu „naših starih Cara zadužbina“.

Naše crkve i manastiri savjest su našeg naroda i čuvari ljepote njegove duše. Zato se mi i radujemo kad vidimo dobre sveštenike, a bojimo se kazne Božije kad vidimo kakvog izopačenog sveštenika. Rijetki su takovi, ali mi ne želimo imati nikakvog takovog, već da bude sve svelo i čestito, kao i vojska čestitoga Kneza.

Todor Jovančević

Жегар, 5 јула

Са наше стране. — И ми ево остадосмо живи иза ове страшне године. Добили смо бесплатне вагоне па смо се лакше прехранили и сиромашни свијет доста је с тим заштедио. Почетак је свега бољег што имамо у нашем удруженом настојању и раду. Има неколико година, да смо почели и основали смо кредитну и здравствену задругу. Имамо своју апотеку и лекара и једну лекарску помоћницу. Кроз ово година много је заштеђено и труда и трошка нашем свијету, што је све то имао пред својом кућом. А колико ли тек народа било без лекарске помоћи и свршило, да се није лако и јевтино могло доћи до лекара и до лијекова. Срећа је за нас што имамо свога свештеника, који нам је кроз ово неколико година одкад је овдје вбринуо парохијску кућу, у којој се и школа одржава, дјеловао много око уређивања Зрмање, основао кредитну и здравствену задругу и припрема подизање задружног здравственог дома. Помоћу свега тога постигло се је, да се сада лакше рјешава и свако друго питање.

Наш свештеник Пајо Зелић ваљао нам је много и за школу и за задругу и за цркву. Колика је само љепота, што је наше дјечаке научио, да складно у друштву пјевају у цркви. Неки су од њих упућени у свијет, али и сада стално двојица дивно у цркви приносе Богу молитве.

У задружним стварима помажу нам и г. Тојан Намић и г. Богдан

Кубат и доста других људи, па се и код нас све наше ствари лијепо и стално уређују. Још нам треба, да имамо једну вгодну просторију, да се недјељом и свецом састанемо на разговор, да штогод прочитамо и од другог чујемо и да мало прољудикамо.

Шпиро Перих

Книн, 25 јула

Задруга Срба привредника. —

Друштво „Привредник“ стоји стално у вези са својим члановима и помаже их не само док су шегрти, док уче занат, него и касније у животу прати њихов рад. Ради тога је Патронат „Привредника“ и потакнуо оснивање кредитних задруга за привреднике, а у Београду је основан „Савез задруга Срба привредника“. Недавно је био овдје у Книну члан Управе „Привредника“ г. Перо Бекић и разговарао је о оснивању једне овакове задруге између овдјешњим занатлијама, трговцима и привредницима уопће. Сви они који имају везе са „Привредником“ састали су се на први договор 19 о. мј. па опет данас, прочитали су правила и одлучили да се састану опет до осам дана, да приступе даљем послу: бирању управног и надзорног одбора, о начину и мјесту вођења ове задруге итд.

Кад се погледа колико има наших занатлија (дрводелаца, ковача, кројача, постолара, бријача, месара, гостионичара итд.), трговаца и других обртника, и да је то све остављено само себи, без икакве уважамне помоћи, осјећа се велика потреба организације међу тим свијетом и ради штеђења и ради кредита и ради друштвених разлога.

Привредна организација на племенској основи има врло јаких разлога против себе, али боље је и на тој основи организирати се него никако. Главно је при том пазити, да се буде у пријатељском односу, без икаквих примјеса мржње или шовинизма према другима. Да дође до организације и оних привредника, који стоје са Хрватским Радишом, те двије организације могле би сарађивати у свему, стојећи у вези са обима наших врло добрим и врло јаким организацијама: Привредником и Хрватским Радишом. Тако би се систематскије могло да проведе и питање слања у шегрте из ових крајева.

По свим нашим мјестима стање трговаца и занатлија врло је тешко и та невоља изазива прикупљање и то на првом мјесту код оних, који то стање најтеже осјећају, а газдама је лако, па од њих не треба ни очекивати, да почињу или приступију, јер им може бити да мудрују.

Пивредник

Stankovci, 17 jula

Osnivanje Zdravstvene zadruge u Stankovcima. — U nedjelju 17 o. mј. skupilo se je oko 200 seljaka iz Stankovaca i okolnih sela na osnivačku skupštinu svoje Zdravstvene zadruge. Na ovu skupštinu došlo je nekoliko zadrugara iz najbliže zdravst. zadruge u Đevrskama, a od zdravstvene zadruge Kninske zadružni ljekar g. dr. Rajko Tauzović, član zadružne uprave g. Nikola Skelin, upravitelj škole u Kninu, g. dr. Ivo Grgić, član nadzornog odbora, a od strane Saveza zdravstvenih zadruga g. Lazar Matić. Osnivanje ove zadruge pozdravio je g. Ante Beritić, predstavnik zdravstvenih zadruga u Vrboskoj na Hvaru i još neki zadrugari.

Načelnik općinski g. Ivan Miletić pozdravio je sve prisutne zadrugare i zadružne izaslanike ističući svoju radost, što se ostvaruje zdravstvena zadruga u Stankovcima, koju su pojedinci odavna želili osnovati. On je stekao uvjerenje da su zdravstvene zadruge najljepša i najpotrebnija ustanova za naša sela, da su one najsavršeniji oblik zadružnoga i sretan je što se danas osniva jedna takova ustanova danas u njegovom selu i u njegovoj općini.

Predstavnik Saveza zdravstvenih zadruga g. Lazar Matić spomenuo je, da je osnivač zdravstvenih zadruga pok dr. Gavrilo Kojić prolazio kroz naše krajeve i uvijek isticao, da je baš po našim selima najpreče osnivanje zdravstvenih zadruga, jer naš svijet najmanje čuva i najmanje može čuvati svoje zdravlje, bez uređene kuće, u neredu u kojem se guši i čovjek i njegovo blago, bez zdravstvene prosvijećenosti, koja je potrebna za njegu zdravlja čovjekova, za njegu djeteta, za njegu žene. Pomoću Amerikanaca pok. Kojić udario je temelje zdravstvenom zadrugarstvu s obzirom na najsiromašnije slojeve našega naroda i u njegovom duhu taj rad nastavljaју gg. dr. Ljudevit Prohaska, dr. St. Ivančić, dr. K. Šnajder, dr. B. Konstantinović i mnogi drugi njihovi saradnici, naročito učitelji i prosvijećeniji seljaci po selima.

Sve one lijepe i korisne ustanove, koje je zdravstveno zadrugarstvo stvorilo, gdje se je god pojavilo na selu, stvorile i po našim selima i pomoću ovih zadruga najprije i najlakše osjetile se blagodati kulture i po našim zaostalim selima.

G. Nikola Skelin ističe razliku između Kninske Krajine, u kojoj zadrugarstvo ima vrlo lijepih uspjeha i drugih krajina, u kojima vlada mrtvilo. A to se najteže osjeća u vremenima, koja sada preživljuјemo.

Zadrugarstvo je udruženje za zajednički interes i u zdravstvenom zadrugarstvu čovjek ima mnogo interesa i ličnih i zajedničkih, jer se ne samo jeftinije liječi, lakše dolazi do ljekara i lijekova, nego se zadružnim putem uređuju čatrnje, dubrišta, uređuju i drugi predmeti, pa tako se dolazi i do zadružnih bolnica po selima.

Poslije toga čita se pismo predsjednika kninske zadruge g. dr. Vuka Jovanovića o saradnji među zdravstvenim zadrugama i o radosti u zadružnim redovima, kad se u jednom selu pojavi shvaćanje za svoje vlastite interese. U takovim slučajevima uvijek će priskočiti u pomoć oni koji su organizirani onima koji se tek počinju organizirati.

G. dr. Ivan Grgić, član nadzornog odbora zdravstvene zadruge kninske ističe, da je naš seljak danas prilično ekonomski i kulturno zaostao. Odnosi na selu moraju se iz osnova popravljati, da se izade iz ovih muka. To se ne može postići pojedinačno, niti slogom malo ljudi. Za to je malo samo jedno selo ili samo jedna općina ili samo jedan kraj. Za obnovu sela nije dovoljna samo sloga hrvatskog seljaka, niti samo sloga jugoslovenskog seljaka. Zato treba sloga i saradnja seljaka cijeloga svijeta, a to se postiže jedino putem zadrugarstva, koje ima svoj međunarodni zadružni savez. Neka svaki seljak bude svjestan da postajući zadrugar postaje članom najveće, najljepše i najjače zajednice na svijetu.

Zadružni ljekar g. dr. Rajko Tauzović napominje, da je i zdravstvena

zadruga i zadružni ljekar nova pojava jedne ustanove i jednog javnog radnika na selu. Zadružni ljekar javlja se kao saradnik svakog člana zadruge, kao njegov prijatelj i savjetnik u njezi i čuvanju njegove djece, u redu njegove kuće, u odbrani njegovog zdravlja kao najvećeg blaga, bez kojeg je sve drugo uzaludno. Iznosi nekoliko primjera, koliko djece propadne uslijed nemara i neznanja, kako se zarazne bolesti šire zbog nehajstva, koliko se i pretrpi i izgubi u bolesti stoga što se zdravlje dovoljno ne čuva.

Biti zadružni ljekar nije laka stvar, ali je to najljepši ponos jednog saradnika onih koji mnogo pate u životu i onih koji žele da sačuvaju u svom životu i u svojoj kući sreću i zadovoljstvo.

Poslije ovoga pristupilo se je pojedinostima u osnivanju zdravstvene zadruge i jednoglasno je odlučeno, da svaki član plaća 5 dinara mjesečno u besplatni fond i da se uplati jedan udio od 50 dinara.

Izabrana je uprava, i to u upravni odbor: gg. Miletić Ivan, Klarić Anselmo, Murić Joso, Troškot Božo, Orlović pok. Šime, Dubravica Luka i Mandić Miloš, a u nadzorni odbor: Kalcina Ivan, Klarić Ivan pk, Stipana, Klarić Jakov Matin, Rubelj Filip i Vrkić Mijat Šimin.

Pošto su riješeni i drugi zadužni poslovi, zadrugari su se razišli svojim kućama u osjećanju, da su nešto veliko počeli stvarati sami za se.

P. St.

Кистање, 15 јула

Јавна вјежба Сок друштва у Бивичину селу. — 12 о. мјесеца на Петровдан Сокол друштво Кистање заједно са својом сеоском сок четом село Кистање одржало је јавну вјежбу у Бивичину селу.

Полазак је из Кистања слиједио у 12 сати са четверо кола и једним аутом, те су соколи стигли у Бивичино село у 2 сата, гдје су се одморили неко вријеме, те корпоративно на челу са Управом и барјацима кренули на вјежбаљште. — Јавна вјежба почела је тачно у 3 сата, пред више стотина гледалаца, већим дијелом сељака.

Прво је иступило мушко чланство ново основане сеоске сок чете њих 48 на броју, те су на дивљење свих присутних извели прецизно проспе Прашке вјежбе, а затим су редом слиједиле све категорије и то: м. помладак чете, м. помладак матице: ж. пом. матице, чланице, чланови и жен. дјеца са вјенчићима. Послије простих вјежба започело је натјецање у лакој атлетици између м. пом. чете и м. пом. матице, те између м. чланства матице и муш. чланства чете. Након тога изводили су чланови чете заједно са м. пом. друштва слово А. иницијал Њ. Вел. Краља, и тада је слиједио опход свих категорија, које су урнебесно поздрављене од гледалаца.

На завршетку јавне вјежбе брат друштвени просветар Ј. Мартић одржао је диван говор врстама као и општинству о важности соколства и соколске идеје, а особито на селу. Затим је брат друштвени тајник С. Малешевих у темпераментном говору честитао са стране Управе друштва старешани сеоск. сок чете брату Т. Рељићу на успјеху који је постигла ново основана чета на данашњем њеном првом иступу. Даље у свом говору истиче, и нада се, да то не ће бити први иступ и први успјех чете него да ће се то и будуће

повијати. На завршетку каже: Данас има наше друштво само у селу Кистањама своју чету, а Управа неће сустати док је свако наше село не добије.

Након завршеног програма клицало се је Краљу, Југославији, Пред. Петру, Соколству и др.

Била је и заједничка закуска свих 130 чланова, а до 8 сати су соколови прегледавали сајам, и тада је слиједио повратак натраг кући.

Честитамо и веселимо се успјеху Кистањског Сокола као и сеоск. сок чете село Кистање, те им желимо још бољег успјеха и бољег рада на соколској идеји. Здравло!

С. М.

Islam, 8 јула

Прикупљање људи у Исламу. У srcu Ravnih Kotara, гдје су се некада водили чести и крвави мејдани, коју бие болест, neprosвијећеност, град, суша — а највише нека nepokretljivost, неко предавање судбини, malaksala вјера у свако добро. Нешто се је učinilo, да се počnu уклањати узроци овог врло тежког стања, које је загушило здравље и иманје и помрачило душу, а све што је učinjeno још увијек је и превише мало. Јер треба знати, да би овај крај mogao prehraniti deset пута више народа, да се ослободи маларије, да се може одбранити од суше т. ј. обрађивати земљу тако и засадити је с оним чему и суша мало може сметати, да се привикне разумније живјети.

Sve popravke oko bunara i jaruga, sva briga oko škola i puteva, sva nastojanja, da se probudi duh kod ovog učmalog naroda počinjū dobijati vedrije izgledе, kad se sretne bar po neki seljak, koji i sam o tom misli, koji traži i druge lude sa sličnim mislima i zajedno stvaraju odluku, da se i oni počnu organizirati. Kao i po drugim selima, i ovdje to ide sporo i teško, ali se ipak pomiče naprijed. Nekoliko naših ljudi iz ovog sela svršilo je zadržanu školu, pa će se i ovdje početi za jednom skromnom seoskom zadrugom.

U prvo vrijeme teško su se ljudi u ovim krajevima odlučivali na kakvo udruživanje, jer su odmah htjeli ili sve ili ništa. Ali su se urazumili, da se sve polako stiče. To je bilo u stare zemane, da bi ponekad ljudi u mah zadobili zemlje i gradove, ali u miru se sva dobra drukčije stiču. Ima i Islamljana, koji više ne slušaju mudrovanja i naklapanja, već počinju da se prikupljaju na ozbiljan način za ozbiljne poslove. Ostalo će sve samo sobom doći i ovaj kraj, koji je nekada bio „ponos Islama“ — ponos Osmanlija, postaće ponos ovog kraja.

М. Р.

Poljica, 15 јула.

Pokretanje među seljacima. — Selo Poljica, u središtu ninske općine, ima uslove jednog lijepog napretka. Ima dosta dobrih zemalja, svojih polja i poljica, na kojima može uspijevati dosta zemaljskih blaga. Otprije su ljudi imali dosta stoke, pa su se s njom najviše i pomagali, ali u novije vrijeme i zemlji su obratili pažnju, jer je imaju obilno, a naročito otkad su podijelili prostrana neobrađena zemljišta, koja su dotle služila za zajedničku upotrebu, ali nikad nijesu bila dovoljno iskorisćena. Naselja poljička, koja su većinom iz Podgorja, imaju razumnih ljudi i kod njih se dulje vremena opaža neki pokret, da se i oni udruže, pa da tako lakše postignu ono što

pojedinci ne mogu. Dosada se još nije uspjelo i ako je bilo dosta sastajanja i dogovora o том, ali sada kada je učestalo, sigurno neće prestati, dok i oni nešto ozbiljno ne počnu. Kroz mjesec dana zastali su se ljudi na dogovor 2-3 puta, pa je sigurno, da će to pokretanje i kod njih jednom uroditi plodom.

Osnovaće i naši seljaci ovdje svoju zemljoradničku zadrugu (seosku blagajnu), jer u današnja vremena, ona treba svakom selu, jer selo u komu nema nikakvog društva za međusobnu pomoć, još više strada i propada u ovim teškim vremenima. A selu niko ne može pomoći, ako samo ne počne skupljati i sticati svoju glavnicu, oko koje će se i sve ostalo tići.

Osim kreditne zadruge, u Poljicima će se malo po malo moći osnovati nabavilačko-prodavačka (potrošnobitna) zadruga, pa i zdravstvena zadruga za cijelu okolnu skupinu sela. Ali prije nego seljaci steknu iskustvo i jedan barem mali imetak u svojoj seoskoj kreditnoj zadrugi, najbolje je da se ne upuštaju u ostale vrste zadržne, koje traže i više razumjevanja i više kapitala. To smo mi učili i na zadržnom tečaju, a to vidimo i po svemu ostalom, da je tačno i da se toga treba držati.

Dane Marinković

Ивошевци, 7 јула

У једном хајдучком гнијезду. — У ниједном нашем селу нема толико сакривених стаза и богаза као у Ивошевцима. Високе ограде и по њима стародревна стабла сакривају погледе и иза њих сегубе куће и насеља. Али у овом селу, које има неколико својих великих заселака живи велик народ и постоји доста блага и земља, да се ово село, кад Бог даде кише, као сваке године, може убројити међу прва села ове крајине. Некада је било гласовито по свом хајдуку Кутлачи, па послје по својим радишним тежацима и по слободној хајдучкој мисли и вољи „да се ником не уклања с пута“.

Уочи Ивањдана Ивошевци су са својих увисина и громила објавили своју славу са паљењем ватара и пуцањем прангија. Али и са других страна засвијетлише ватре, по личким планинама, по Кому, по Промани, са стране Биковице и са стране Котара. Изгледало је неко дозивање и окупљање, а цијела крајина била је посута ватрама, као небо звијездама и све је то у сумраку прве вечери изазивало неко свијетло расположење у души, да овај народ поред свих патња ипак живи и сачувао је душу, да се нечем свом, старанском и исконском, радује.

Данас на сам Ивањдан дошао је народ на свој црквени сабор. У својој малој богомољи и око ње помолио се је Богу, а послје је кренуо са литијом, да изврши молитву на уобичајеним мјестима.

По свршетку богослужења, које је вршио Никодим Опачић, свештеник бивичино-селски, са једне увисине пред црквом говорио је народу г. Јован Миодраговић, свештеник мокропољски, једну лијепу проповијед о том, да људи не треба да траже узрок злу у другом него у самом себи и да треба да се вјежбају, како ће правилно просуђивати све своје мисли и да буду кадри осудити прије себе него другог и тада ће боље у свијету бити. Свештеник ивошевачки г. Миливој Јелача, говорио је о даровима Ивошевчана својој цркви и о неким немилм

догађајима, по којима се види да су неки људи још далеко од Хришћанства. Хвалио је и благ сивљао оне прве, а позивао на покајање и поправак ове друге, што плачкају туђу муку и имовину.

Један претставник Привредно-културне матице говорио је народу о разлици, која постоји у једном организираном селу и у другом, које нема никакве организације. Док има села, у којима су и мала школ. дјеца увјежбана и изазивљу сузе у очима својих родитеља, са својим лијепим вјежбама и редом, у другим селима виђају се само распуштена дјечурлија. Док има села, гдје се је млађарија, момчад и млађи људи, сва уљудила и испунила са поносом и одрекла многих мана у својим сеоским соколским четима, у другим селима сасвим су се изнеобразила и поживинчила. У појединим селима разумнији домаћини удружили су се у своје задруге и стекли су кроз ово неколико година по стотињак хиљада, други су очајали и још се не мичу, а што се дуље чека, све се горе срета.

У Ивошевцима је било прије рата добрих почетака и сада се је почело опет прикупљати и ту су улогу узели на се неколико људи, који неће мировати, док се и у овом селу не ствари, оно што може бити, па се надамо да ћемо доскора јавити и бољих гласова из Ивошеваца, без обзира на смутљивце и злочинце у народном животу.

Петар Ђаковић, учитељ

Ђеврске, 17. јула.

Primicanje cilju. — Oko naših Đevrsaka vrže se nekoliko susjednih sela. Tu im je zadruga za poljoprivredni kredit, pa navrećaju ovdje. Pa i „Prosvjetno društvo“ sa svojom čitaonicom ima svojih članova i iz drugih sela. Još od prije postojala je Srpska zemljoradnička zadruga, koju bi trebalo također malo oživiti, jer ima svoju lijepu svoticu kapitala, a dugova nema nikakvih. Sada se najviše zanimaмо око zdravstvene zadruge, da se primaknemo sasvim cilju i da je ostvarimo. Nekidan smo se sastali svi članovi upravcnog i nadzornog odbora, pa smo odlučili, da kroz mjesec dana mora svaki član ovih odbora privesti još po pet članova u zdravstvenu zadrugu Istoga dana odžali smo sastanak i sa ostalim članovima zadruge, pa je svaki član obećao, da će još po jednog člana zadruge naći. Na taj ćemo način kroz mjesec dana imati veliki broj članstva, pa ćemo kroz najkraće vrijeme imati svoju apoteku i ljekara i počemo ostvarivati i ostale dijelove programa zdravstvenih zadruga.

Nekoliko nas zadrugara bilo je na osnivačkoj skupitini zdravstvene zadruge u Stankovcima, pa nas je baš stid kad smo vidjeli, kako se je onamo odmah na prvom početku našlo oko 200 ljudi, koji stupaju u zdravstvenu zadrugu. A kod nas su se toliko puta navraćali naši zadružni prijatelji, pa smo se ipak nekako sporo micali. Priznati valja bila je slaba i crna i ova godina, ali smo se nekako i oblijenili. Ali sad ćemo i mi požuriti, pa nećemo biti posljednji među braćom, kao što nijesmo ni dosad bili.

Dušan Ardalović

SJEĆAJTE SE „MATICE“ PRILOZIMA

Pretstavnik vlasnika «Privredno-kulturne matice» za Sj. Dalmaciju i odgovorni urednik Lazar Matić, sekretar Matice. Štampa Nove štamparije - Šibenik Zastupnik N. Čikato.